

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskollärarytbildning Utbildningsvetenskap
HT 2016

Pedagogisk dokumentation
Förskollärares uppfattningar om
dokumentation via lärportaler
Kaltrina Ferizi och Ida Hellsten

Sektionen för hälsa och samhälle eller Sektionen för lärande och miljö

Författare

Ida Hellsten och Kaltrina Ferizi

Titel

Pedagogisk dokumentation - Förskollärares uppfattningar om dokumentation via lärportaler

Handledare

Lisa Finné Persson

Examinator

Torgny Ottosson

Sammanfattning

Den här studien har undersökt förskollärares uppfattningar om pedagogisk dokumentation i lärportaler i relation till barnen; hur de har tillgänglighet till, kännedom om och följaktligen delaktighet i lärportalen. En annan avsikt har varit att jämföra lärportalen med pärmar som dokumentationsverktyg samt belysa eventuella utvecklingsmöjligheter med lärportalen. Studiens teoretiska utgångspunkt är det sociokulturella perspektivet då pedagogisk dokumentation uppfattas som en situation där lärande sker i samspel med andra människor. Metoden som har använts är individuella semistrukturerade intervjuer. Resultatet av intervjuerna har analyserats, sammanställts och presenterats utifrån valda teman. Resultatet visar att lärportalen inte är särskilt tillgänglig för barnen, att pedagogerna inte aktivt pratar om lärportalen med barnen och att barnen således inte riktigt får kännedom om den. Bristen på tillgängligheten till, kännedomen om och följaktligen delaktigheten i lärportalen gör att den pedagogiska dokumentationen tenderar att utebli i arbetet med lärportalen.

Ämnesord

Dokumentation, pedagogisk dokumentation, barns delaktighet, barns inflytande, lärportaler

Innehåll

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar	6
3. Begreppsdefinitioner.....	7
3.1. Dokumentation	7
3.2. Pedagogisk dokumentation.....	8
3.3. Lärportal som dokumentationsverktyg	9
4. Teoretiska utgångspunkter.....	10
4.1. Sociokulturellt erfarenhetsperspektiv	10
4.1.1. ”Den närmaste utvecklingszonen” och språket	10
4.1.2. Mediering och artefakter	11
4.1.3. IKT- användning	11
4.1.4. Varför sociokulturellt erfarenhetsperspektiv?	12
4.2. Utvecklingspedagogik	12
4.2.1. Varför utvecklingspedagogik?.....	12
5. Tidigare forskning	14
5.1. Dokumentation i förskolan	14
5.2. Pedagogisk dokumentation.....	15
5.3. Sammanfattning av tidigare forskning	16
6. Metod.....	18
6.1. Urval och avgränsningar.....	18
6.2. Val av metod.....	19
6.3. Genomförande	20
6.4. Bearbetning och analys av data	20
6.5. Tillförlitlighet	21
6.6. Etiska ställningstaganden	21

7. Resultat	23
7.1. Uppfattningar om pedagogisk dokumentation	23
7.2. Barns delaktighet i lärportalen.....	24
7.3. Lärportalen jämfört med pärmar.....	26
8. Teoretisk analys	30
8.1. Pedagogisk dokumentation ur förskollärarnas perspektiv.....	30
8.1.1. Ur ett sociokulturellt perspektiv	30
8.1.2. Ur ett utvecklingspedagogiskt perspektiv.....	31
8.2. Önskan om barns delaktighet	31
8.2.1. Ur ett utvecklingspedagogiskt perspektiv.....	31
8.2.2. Ur ett sociokulturellt perspektiv	32
8.3. Jämförelse mellan lärportaler och pärmar	32
9. Diskussion.....	34
9.1. Dokumentationen behöver reflekteras över.....	34
9.2. Dokumentationen i lärportalen – för vem?.....	35
9.3. Barns delaktighet i lärportalen.....	36
9.4. Potentiella utvecklingsmöjligheter	37
9.5. Pärmen – mer tillgänglig för barnen.....	38
9.6. Metoddiskussion.....	39
9.7. Framtida forskning	39
Referenser.....	41
Bilaga 1.....	44
Bilaga 2.....	45

1. Inledning

Dokumentation används för att pedagoger och barn ska kunna reflektera över, analysera och utvärdera olika moment i förskolan för att sedan kunna följa upp, utveckla och förbättra verksamheten så att den utgår från varje barns utveckling, lärande, erfarenheter, förutsättningar och behov (Skolverket, 2016). Under utbildningens gång har det, genom egna erfarenheter, upptäckts att det verkar vara tämligen enkelt att dokumentera genom att fotografera barnen och olika situationer för att sedan sätta in bilderna i pärmar, sätta upp dem på förskolans väggar, lägga in dem i en digital fotoram eller lägga upp bilderna/filmerna i en lärportal på internet. Det som dock har verkat vara lite mindre enkelt för förskollärarna och den övriga personalen är att få tid till gemensam reflektion över dokumentationen tillsammans med barnen, och det är just när det sker en gemensam reflektion kring den gjorda dokumentationen som den blir pedagogisk. Begreppet kallas för pedagogisk dokumentation (Åberg & Lenz Taguchi, 2005).

Fler och fler förskolor börjar använda sig av webbaserade lärportaler. En lärportal menas i den här studien som ett webbaserat dokumentationsverktyg där personalen i förskolan kan samla sin dokumentation i form av bilder, filmer, anteckningar och information. Det som kommer att undersökas i denna studie är vilka uppfattningar förskollärare har om pedagogisk dokumentation med barnen i arbetet med lärportalen. Det anses vara intressant att ta reda på om förutsättningarna för pedagogisk dokumentation finns i arbetet med dessa. För att dokumentationen ska kunna bli pedagogisk torde barnen vara *delaktiga* i den och då behöver de ha *känedom* om och *tillgänglighet* till lärportalen. Dessa villkor för delaktighet lär behövas för att det ska kunna ske en reflektion över dokumentationen. Fokus i undersökningen kommer att ligga på dokumentation och pedagogisk dokumentation. Ytterligare en avsikt med studien är att undersöka eventuella utvecklingsmöjligheter med lärportalen samt att jämföra lärportalen med dokumentationsverktyget pärmar. Önskan att jämföra lärportalen med pärmar växte fram under studiens gång, då det visade sig att merparten av förskollärarna hade använt sig av detta dokumentationsverktyg tidigare. Jämförelsen gjorde att lärportalens utvecklingsmöjligheter och goda egenskaper synliggjordes.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med den här studien är att ta reda på förskollärares uppfattningar om pedagogisk dokumentation med barnen i arbetet med lärportalen. Förutsättningen för att dokumentationen ska kunna bli pedagogisk ses i den här studien som att barnen bör vara delaktiga i den och då behöver de ha kännedom om och tillgänglighet till lärportalen.

1. Vad innebär pedagogisk dokumentation för förskollärarna?
2. Hur upplever förskollärarna hur barnen får kännedom om och tillgänglighet till lärportalen?
3. I vilken utsträckning får barnen ta del av och vara delaktiga i förskollärarnas arbete med lärportalen, enligt förskollärarna?

Ett annat ändamål för denna studie är att undersöka potentiella utvecklingsmöjligheter med lärportalen samt göra en jämförelse mellan lärportalen och pärmar som dokumentationsverktyg.

3. Begreppsdefinitioner

Denna bakgrund kommer att förklara olika begrepp i syfte att underlätta för läsaren i sin fortsatta förståelse av studien. Begreppen som kommer att klargöras är: dokumentation, pedagogisk dokumentation och lärportaler.

3.1. Dokumentation

Idag är dokumentation i förskolan ett hett ämne som diskuteras väldigt mycket i forskningen kring de tidiga åldrarna. Förskollärare har alltid dokumenterat i förskolan men idag är förväntningarna på dokumentationen högre då den anses generera olika vinster, bland annat utvecklingen av barns lärande (Kalliala & Pramling Samuelsson, 2014). I förskolan dokumenteras olika aktiviteter, lärandesituationer och händelser genom fotografering, filmning och anteckningar i syfte att synliggöra verksamheten och varje barns lärande. Kalliala och Pramling Samuelsson (ibid.) menar att vid sidan av de vinster som kan alstras av dokumentationen, finns det även några nackdelar om det dokumenteras på ett kontrollerande och snävt sätt. Det kan också vara tidskrävande att dokumentera, trots alla digitala hjälpmedel som finns idag och de frågar sig även om vad som möjligen försummas när dokumentationen upptar förskollärarnas uppmärksamhet och tid.

Det är framförallt pedagoger i förskolan som dokumenterar men även barnen ska få denna möjlighet. I förskolans läroplan, *Lpfö 98 reviderad 2016*, framgår det att barnen ska få möjlighet att utveckla sin förmåga att dokumentera, kommunicera samt förmedla upplevelser genom att använda språket, material och olika uttrycksformer. Förskolan ska vara en plats där barnen görs delaktiga och får inflytande. Utifrån deras förutsättningar och behov ska de få göra val och bilda sina egna uppfattningar och åsikter. Delaktigheten handlar bland annat om att barnen ska få insyn i och inflytande över den dokumentation som skapas i förskolans verksamhet (Skolverket, 2016).

Det framhålls att barnen i förskolan ska få metareflektera över och återkoppla till det lärande som har utvecklats utifrån deras gjorda erfarenheter och för att möjliggöra detta används dokumentation i form av foton, filmer, texter samt barnens egna skapelser (SOU, 1997:157). Dokumentationen bidrar till att barnens lärande synliggörs samt att barnen blir sedda som individer. Synliggörandet är alltmer påtagligt idag då bland annat bloggar används. Dokumentationen i bloggarna är tillgänglig för både föräldrar och allmänheten,

vilket medför att fler perspektiv, idéer och tankar uppmärksammas i syfte att utveckla förskolans verksamhet (ibid.).

3.2. Pedagogisk dokumentation

För att kunna bedöma och synliggöra barns utveckling och lärande i förskolan används olika verktyg såsom pedagogisk dokumentation, vars syfte är att fånga olika lärandesituationer som barnen ingår i (Bjervås, 2011). Pedagogisk dokumentation handlar vidare om att dokumentationen reflekteras över (Åberg & Lenz Taguchi, 2005). Den pedagogiska dokumentationen kommer från den pedagogiska filosofin *Reggio Emilia* och ses som ett verktyg som är mycket mångsidigt då den synliggör barns- och förskollärares lärandeprocesser (Kalliala & Pramling Samuelsson, 2014). Reggio Emilia är en norditaliensk stad där de kommunala förskolorna noggrant dokumenterade barns genomförande, utforskande och lärprocesser i syfte att få kunskaper om barns lärande. Efter andra världskrigets slut, men främst på 1960-talet, utvecklades arbetsverktyget. I Sverige lanserades pedagogisk dokumentation främst på 1990-talet av föreningen Svenska Reggio Emilia Institut och av professorn Gunilla Dahlberg som verkade vid Lärarhögskolan i Stockholm (Lenz Taguchi, 2013).

Bjervås (2011) förklarar att pedagogisk dokumentation är ett verktyg som skapar förutsättningar för barn att ses som kompetenta. Barnen får hjälp att använda den kompetens de redan har och det skapas möjligheter att överskrida den. Reflektionerna i den pedagogiska dokumentationen ska möjliggöra ett synliggörande av viktiga delar i verksamheten för alla inblandade parter (SOU, 1997:157). De inblandade parterna är inte bara barnen och förskollärarna, utan också barnens föräldrar (ibid.). En förmodan skulle kunna vara att barnen kan sitta tillsammans och reflektera över dokumentationen, att barnen och pedagogerna kan reflektera över dokumentationen och att barnen och deras föräldrar kan reflektera över dokumentationen i sitt hem.

I den här studien kommer lärportalen som dokumentationsverktyg i relation till pedagogisk dokumentation att undersökas och därför kommer enbart förskolor som dokumenterar via lärportaler att delta i undersökningen. Digital dokumentation via lärportaler används alltmer inom förskolan, som tidigare har nämnts, och därför kan det vara av vikt att undersöka om dokumentationen i dessa blir pedagogisk.

3.3. Lärportal som dokumentationsverktyg

I den här studien menas en lärportal som ett webbaserat dokumentationsverktyg där förskolan kan samla sin dokumentation i form av foton, filmer, anteckningar och information. I lärportalen har varje barn en egen sida där det bland annat finns en personlig portfolio. Sidan kan endast ses av respektive vårdnadshavare och av personalen. Det finns även en sida för hela verksamheten som kan ses av alla där mer övergripande dokumentation och information kan läggas upp.

Intentionen med användningen av lärportalen kan variera. En del förskolor använder inte lärportalen som en dokumentationsform utan mestadels som ett informationsflöde eller en slags närvarokontroll. Tre exempel på olika lärportaler som används inom förskolan idag är Edwise, Unikum och Pluttra.

4. Teoretiska utgångspunkter

Sociokulturellt erfarenhetsperspektiv och *utvecklingspedagogik* har bedömts som relevanta teoretiska utgångspunkter i den här studien. Nedan kommer dessa förklaras och senare i uppsatsen kommer de att användas i den teoretiska analysen i syfte att göra resultatet, undersökningens empiri, mer fördjupat.

4.1. Sociokulturellt erfarenhetsperspektiv

Enligt Vygotskij bör barn, redan när de har fötts, ses som sociala och kollektiva individer (Bråten, Dale, Øzerk, Thurmann-Moe & Kopp, 1998). Vygotskij menar att det finns en grund för människors utveckling och lärande och den består av mänskliga samspel (Strandberg, 2006). Det antyds att förskolans läroplan delvis har inspirerats av Vygotskij. Det framgår bland annat i läroplanen att lärandet ska byggas på samspelet vuxna och barn emellan, samt samspelet som sker mellan barn (Skolverket, 2016). Via kulturen, i interaktionen mellan människor, har kunskap uppkommit (Sträng & Persson, 2003).

Det är inom sfären som människor tillgodogör sig färdigheter, utvecklar förståelse och kunskap.
(ibid, s. 19)

4.1.1. "Den närmaste utvecklingszonen" och språket

Vygotskij myntade "den närmaste utvecklingszonen" där han menar att samspel och ömsesidighet har en påverkan när det gäller vad barn kognitivt kan klara av på egen hand. Det som barnet klarar av med hjälp av en vuxen eller ett annat barn, kan barnet senare bemästra själv (Bråten et al, 1998). För att barnens utveckling av medvetenhet om och kontroll över sin egen kunskap ska ske menar Vygotskij att den mest betydelsefulla grunden för detta är att barnen, i ett samspel, kommer i kontakt med det de spontant uttrycker och det de vuxna begreppsliggör vetenskapligt (Bråten et al, 1998). Vygotskij menar att vuxna kan hjälpa barn i deras utveckling genom att använda språket som anses vara av stor betydelse (Sträng & Persson, 2003). Vygotskij menar att när barn och vuxna får social kontakt och samarbetar kring sina tankar utvecklar barnen sitt språk (Bråten et al, 1998). Språket uppfattas som ett redskap i samspelet mellan människor. Det sker ett samarbete mellan den vuxne och barnet där de kan göra intryck på varandra och bidra med kunskap utifrån sina egna villkor. (ibid.). Kommunikationen gör att individer blir involverade i kunskap och lär sig om olika färdigheter i samhället. I kommunikationen

framgår också vad för åsikter som finns och vad som är viktigt och intressant. Meningsskapande och förståelse av innebörd i relationer och situationer framkommer också via språket (Sträng & Persson, 2003).

4.1.2. Mediering och artefakter

Mediering innebär att det mellan individen och miljön existerar något och att detta något är artefakter, verktyg och tecken, som vi använder oss av för att förstå vår omvärld. Verktyg kan vara pennor, miniräknare och gaffel, vilka du använder för att *göra* något. Tecken kan vara bilder, ord och siffror, vilka du använder när du ska *tänka*. Tänkandet ses som en aktivitet och tänkandet och görandet kan komplettera varandra. För att kunna tänka om det som du från början inte kunde tänka över kan du använda verktyg. Verktyg och tecken gör det möjligt för lärande att uppstå (Strandberg, 2006). Lärportalen kan betraktas som ett verktyg som innehåller tecken i form av bilder, filmer och ord. För att barnen ska få tillgång till de tecken som finns i lärportalen för att kunna reflektera och tänka, måste de också ha möjlighet att använda lärportalen.

4.1.3. IKT- användning

De aktiviteter som människor använder sig av, kommunikation och teckenanvändning, bidrar till lärandet. Aktiviteterna har digitaliserats på ett ”svindlande” och snabbt vis. Kommunikationens mönster har förändrats på grund av digitaliseringen då människor kan ta del av information digitalt vilket nu också ingår i vår kultur. Det begrepp som betecknar den digitala informationen är IKT (information- och kommunikationsteknik).

Alla artefakter ska användas vid lärande och däribland ingår det digitala i form av exempelvis datorer (Strandberg, 2006). Strandberg (ibid.) menar också att IKT gör det möjligt för barnen att, med hjälp av digitala ikoner, *göra* innan de *tänker*. Att göra innan man tänker är en lärstrategi som barn behärskar väl och kan liknas vid barns användning av leksaker (Strandberg, 2006).

Lärportalen finns på datorn, mobilen och lärplattan (iPad) och kan kopplas till IKT och uppfattas som en digital artefakt. Detta kan betraktas som ett verktyg innehållande tecken som barn bör få ta del av för att utveckla sitt lärande, själv och med andra.

4.1.4. Varför sociokulturellt erfarenhetsperspektiv?

Enligt Vygotskijs teorier sker det ett lärande när vi samspelar med andra (Strandberg, 2006; Sträng & Persson, 2003). Sociokulturellt erfarenhetsperspektiv har därför ansetts som en relevant teoretisk utgångspunkt i förhållande till pedagogisk dokumentation. Det torde genereras ett lärande som sker i samspelet mellan barn, pedagoger och föräldrar när de är involverade i reflektionerna som den pedagogiska dokumentationen utgör. Mediering, som tillhör det sociokulturella erfarenhetsperspektivet, anses också som relevant för denna studie, då lärportalen kan betraktas som ett verktyg och orden, bilderna och filmerna i den som tecken. Lärportalen är även ett verktyg som har att göra med IKT och IKT-användning kan göra det möjligt för barnen att göra innan de tänker (Strandberg, 2006).

4.2. Utvecklingspedagogik

Utvecklingspedagogiken utgår från Vygotskijs teorier som har nämnts ovan (Doverborg, Pramling & Pramling Samuelsson, 2013). Utvecklingspedagogiken handlar om att ta tillvara barnens erfarenheter, använda variation i form av kontraster för att barnen ska kunna urskilja, synliggöra variationen av olika sätt att tänka i barngruppen, använda inramning så att arbetet får en röd tråd, använda en variation av arbetssätt mot lärandeobjektet för att möta barnens olika sätt att lära samt låta barnen *metareflektera* så att de får syn på sitt eget lärande (ibid.). Metarefleksion innebär att man får möjlighet att reflektera över det som tidigare har reflekterats över, vilket bidrar till ett djupare lärande. Metarefleksion skapar en medvetenhet om hur man exempelvis har tänkt över vissa uppgifter tidigare och i och med denna medvetenhet kan man applicera hur man tog sig an det första problemet på andra problem som man möts av (Carlsson Asplund & Pramling Samuelsson, 2014).

4.2.1. Varför utvecklingspedagogik?

Utvecklingspedagogik som teoretisk utgångspunkt har valts då den pedagogiska dokumentationen tycks hänga samman med några av de pedagogiska strategier som finns inom utvecklingspedagogiken; att synliggöra lärandet genom reflektion och metarefleksion över det som har dokumenterats och att pedagoger emellan, med hjälp av den pedagogiska dokumentationen, kan utgå från barnens erfarenheter då dessa delvis har synliggjorts genom dokumentationen. Pedagogisk dokumentationen bör också uppstå om

barn reflekterar över dokumentationen tillsammans, då olika sätt att lära synliggörs i barngruppen.

5. Tidigare forskning

I det här avsnittet kommer tidigare forskning inom det aktuella området att beskrivas utifrån två kategorier; *Dokumentation i förskolan* och *Pedagogisk dokumentation*.

5.1. Dokumentation i förskolan

I Alvestad och Sheridans studie (2014) har norska lärare fått delge sina upplevelser av planering och dokumentation av barns lärande i förskolan. Norge har en läroplan för förskolan, precis som Sverige, och där framgår det att förskollärare har en skyldighet att dokumentera sitt eget lärande men också barnens. De norska förskollärarna fick berätta vad för utmaningar, problem och dilemman de tyckte förekom när det gällde planering och dokumentation. Studien visade att det fanns en del problem och dilemman. När det gäller dokumentationen upptäcktes det att det upplevdes som en svårighet att dokumentationen hade en rad olika syften; att ge information till olika intressenter, att vara ett verktyg för att följa barns lärandeprocesser samt att vara ett redskap för att lärarna skulle kunna utvärdera och utveckla sitt arbetssätt. Förskollärarna dokumenterade genom att fotografera barnens deltagande i olika aktiviteter. Det framkom att förskollärarna tyckte att det var spännande att se de dokumenterade fotona men utan att vidare skriva ner några reflektioner utifrån dem. Resultatet visade också att när väl barnens aktiviteter dokumenterades, skedde reflektionerna utifrån de vuxnas perspektiv genom att barnens intressen och intentioner blev tolkade av dem. Om det enbart är de vuxnas perspektiv som synliggörs och barnen blir tolkade av vuxna kan detta ses i förhållande till det som Kalliala och Pramling Samuelsson (2014) ansåg vara en av nackdelarna med dokumentation om den används på ett kontrollerande och snävt sätt.

Dokumentationen verkade i Alvestad och Sheridans studie (2014) mest vara till för att förskollärarna skulle reflektera över sitt eget arbetssätt, men samtidigt menade de att detta också skulle gynna barnens lärandeprocesser. Studien påvisade att det är av vikt att reflektera vilken typ av dokumentation som behövs för att kunna lära sig något om barns utveckling och lärande.

5.2. Pedagogisk dokumentation

Lindgren (2012) har i sin studie undersökt barns roll i den pedagogiska dokumentationen som sker i förskolan. I studien medverkade tre förskollärare som deltog i en kurs om pedagogisk dokumentation och etiska aspekter avseende barns deltagande i dokumentationen. Förskollärarna drev bloggar där de skrev om sina upplevelser i kursen. Tre ämnen som identifierades i förskollärarnas bloggar var att de var fascinerade av användandet av pedagogisk dokumentation, att de blev frustrerade när de upplevde att de etiska aspekterna ”krockade” med deras uppdrag som förskollärare och det fördes även en diskussion angående användandet av visuell teknologi och om denna måhända användes för mycket. De deltagande förskollärarna fick fundera över hur pedagogisk dokumentation användes på deras förskolor. Det de kom fram till var att dokumentationen hade funktionen att observera barnen och deras aktiviteter snarare än att föra en dialog om den. Lindgren (ibid.) menar att barn inte enbart ska bli betraktade och dokumenterade, utan de borde istället vara involverade och informerade i processen av dokumentationen vilket i sin tur bidrar till att de får ett rikare lärande då deras upplevelser får mer eftertanke och reflektion.

En av förskollärarna i Lindgrens studie (2012) erkände att dokumentationen nog framförallt skapades för deras egen samt föräldrarnas skull. Denna förskollärare frågade sig hur det skulle kunna bli om barnen gjordes mer delaktiga i dokumentationen. Hen menade att innehållet skulle bli annorlunda om de fick dokumentera och att dokumentationen skulle bli mer intressant, men skulle de våga sig på detta? Likväl påtalar Lenz Taguchi (2013) att den pedagogiska dokumentationen nog framförallt används av vuxna, snarare än att barnen görs delaktiga i den.

En studie genomförd av Waller och Bitou (2011) fokuserar på användandet av pedagogisk dokumentation som verktyg för att främja barns delaktighet och synliggörandet av deras perspektiv. Något som upptäcktes var att verktygen automatiskt antogs generera delaktighet. Litteraturen som användes till studien anmärkte dock att det är forskningsdesignen och relationerna barnen och de vuxna emellan som är viktigast. Om det bara dokumenteras skapas dilemmat att det är de vuxnas tolkningar av barnens perspektiv som synliggörs, vilket kan kopplas till det Alvestad och Sheridan (2014) fann i sin studie om att det mest var förskollärarna som tog del av och reflekterade över dokumentationen. De vuxnas tolkningar av barnens intressen och intentioner problematiserades även i deras studie, som tidigare har nämnts.

Waller och Bitou (2011) fick i sin studie fram en del vinster med pedagogisk dokumentation som exempelvis faktumet att det *kan* ge barnen makt och ge dem en ”röst”, men de får inte en *sann* makt genom att saker och ting bara fotograferas eller filmas, utan det är *delandet* av kunskap och engagemang med hjälp av fotona/filmerna som bidrar till meningsskapandet och lärandet.

Buldu (2010) har undersökt förskollärares perspektiv på pedagogisk dokumentation i frågan om utvecklingen av barns lärande. Det framkom att den pedagogiska dokumentationen var ett hjälpmedel i undervisningen; att den var självreflekterande, att den skapade en professionell gemenskap mellan förskollärarna och att den bidrog till kommunikation med föräldrar. Förskollärarna kunde med hjälp av den pedagogiska dokumentationen få reda på hur och vad barnen hade lärt sig och vilka missuppfattningar som barnen hade.

By asking a child questions about his drawing, I could understand what the picture represents in his mind – something that I would not see by just looking at his drawing. (ibid, s. 1444)

Förskollärarna blev medvetna om sin egen undervisning och kunde se vad för justeringar som behövdes. Ändringarna ledde till att barnens lärande utvecklades. Några av förskollärarna menade även att barnens delaktighet hade ökat då de fick reflektera över sitt eget lärande. Pedagogisk dokumentation hade vidare lett till en ökad dialog enligt föräldrarna, mellan dem och deras barn samt förskolan. En förälder menade att hen nu kunde förstå sitt barns lärande och upplevelser i förskolan (Buldu, 2010).

5.3. Sammanfattning av tidigare forskning

Det som återkom i den tidigare forskningen var att dokumentationen mest är för pedagogerna samt föräldrarnas skull (Lindgren, 2012; Lenz Taguchi, 2013.) Det problematiserades också över att de vuxna gör egna tolkningar av barnens intentioner och känslor (Alvestad & Sheridan, 2014; Waller & Bitou, 2011).

Lindgren (2012) kom i sin studie fram till att barnen och deras aktiviteter blir observerade genom dokumentationen, men att dialogen mellan de vuxna och barnen uteblir gällande det som har dokumenterats. Hon menade att barnen bör vara involverade och informerade i dokumentation då detta gör att det som barnen har varit med om reflekteras över. Reflektionerna leder i sin tur till ett rikare lärande.

Det som Waller och Bitou (2011) upptäckte var att dokumentationen i sig antas generera delaktighet. En viktig aspekt som togs upp är att det är relationerna och delandet av kunskap som är det viktigaste i arbetet med dokumentation då detta bidrar till meningsskapande och lärande. Det räcker inte med att saker och ting bara dokumenteras.

Det visade sig att pedagogisk dokumentation fungerar som ett hjälpmedel gällande olika aspekter. Dels att den gör så att undervisningen anpassas mer efter barnen så att deras lärande utvecklas och dels att barnens delaktighet ökar då de reflekterar över sitt eget lärande. Det finns också en vinning för föräldrarna då de kan förstå sina barns lärande och upplevelser i förskolan (Buldu, 2010).

6. Metod

Syftet med den här studien är att ta reda på förskollärares uppfattningar om pedagogisk dokumentation med barnen i relation till lärportaler. För att kunna undersöka detta har semistrukturerade individuella intervjuer valts som metod då den anses ge fördjupade svar om området.

6.1. Urval och avgränsningar

Två förskolor som använde sig av digital dokumentation via lärportaler deltog i studien. De två förskolorna låg i två olika mellanstora kommuner i Sverige. Förskolecheferna på dessa förskolor kontaktades och gav klartecken om besök. Förskollärare utgjorde urvalet då de bedömdes generera det mest relevanta urvalet, då det är förskollärare som har det huvudsakliga ansvaret över dokumentationen inom förskolans verksamhet (Skolverket, 2016). Undersökningen beskrivs vidare under rubriken *Genomförande och problemformulering*.

När undersökningens plan började formuleras var tanken att förskollärare på en mängd olika förskolor i en kommun skulle få besvara en enkät om digital dokumentation via lärportaler. Utöver enkäten, som är en kvantitativ metod, skulle även några få kvalitativa intervjuer genomföras utifrån resultatet från enkätundersökningen. När enkäten var färdigställd delades ett antal enkäter ut på en förskola, men efter att en förskollärare där förklarade att de inte använde sig av lärportaler som dokumentationsform än, förändrades undersökningens metodriktning. Det var lätt att till en början ta för givet att förskolorna i den aktuella kommunen redan dokumenterade i lärportalen eftersom det stod att denna användes inom förskolan och skolan på kommunens hemsida. Det visade sig dock att de använde sig av denna, men enbart som ett sätt att kontrollera närvaro/frånvaro. Den här informationen ledde till beslutet att enbart använda kvalitativa intervjuer på två förskolor. Dessa två förskolor använde sig av digital dokumentation via lärportaler, vilket gjorde att undersökningens ämne och riktning inte skulle behöva förändras.

6.2. Val av metod

I kvalitativa undersökningar finns det olika metoder. Det kan vara frågeformulär, intervjuer innehållande öppna frågor, observationer eller skriftliga källor. Den kvalitativa datan som framställs ur dessa metoder analyseras och därefter sker det en sammanställning av resultatet från undersökningen (Denscombe, 2009). Enligt Stúkat (2011) handlar kvalitativ forskning om att tolka och förstå resultatet, inte att generalisera eller förklara det. Fördelen med en kvalitativ bearbetning är att teorierna som den genererar har en koppling till verkligheten. En nackdel är dock att metoden riktar in sig på ett fåtal enheter vilket gör att det blir svårt att generalisera (Denscombe, 2009). Generaliserbarheten torde vara något att fundera över när resultatet är färdigställt, då enbart två förskolor deltog i studien. Det kan därför vara av vikt att inte påstå och anta saker och ting i allmän bemärkelse i den teoretiska analysen och diskussionen.

En nackdel som Stúkat (2011) nämner om kvalitativ metod är att den kan bli något subjektiv, att resultatet blir påverkat av forskarens egna tolkningar. För att resultatet ska bli objektivt har intervjuer använts innehållande öppna frågor. Det finns olika slags intervjuer; strukturerade, semistrukturerade, ostrukturerade, individuella intervjuer eller gruppintervjuer (Denscombe, 2009). Den intervju som har använts är *semistrukturerad* i form av individuella intervjuer som har involverat en mindre urvalsgrupp, sex förskollärare på två förskolor. Semistrukturerade intervjuer handlar om att forskaren har en lista med en rad frågor om det aktuella problemområdet, men dessa kan ställas mer öppet så att den intervjuade får mer utrymme att utveckla sina svar och delge sina erfarenheter, tankar och åsikter. De deltagande individerna har kunnat förklara och reflektera på ett mer detaljerat sätt kring problemområdet. Detta har inneburit att datan har blivit innehållsrik. Användandet av intervjuer är lämpligt när forskaren vill få en djupare inblick i människors erfarenheter, känslor, åsikter och uppfattningar (ibid.). Listan med intervjufrågorna i den här undersökningen finns att hitta längst bak i uppsatsen, under rubrik *Bilaga 1*.

6.3. Genomförande

Innan intervjuerna genomfördes skrevs ett missivbrev (se *Bilaga 2*). I detta brev fanns information om undersökningen och var deltagarna kunde ta del av resultatet när examensarbetet var färdigt. Det fanns också information om att deltagarna kunde avbryta intervjun närsomhelst samt att de även kunde ringa eller maila om de skulle vilja att resultatet från deras intervjuer avlägsnades från examensarbetet. Deltagarna fick även information om att intervjun skulle spelas in via telefon och att ljudinspelningarna skulle raderas efter transkriberingen. Enligt Löfdahl, Hjalmarsson och Franzén (2014) kan det finnas en risk att utomstående kan få tag på materialet från undersökningen, om detta sparas. Alla ljudfiler, anteckningar och intervjuer bör därför raderas.

Skälet till intervjuerna spelades in var för att det tycktes finnas många fördelar med denna metod. Inspelningar kan vid upprepade gånger avlyssnas i efterhand. Tonfallet och ordval framgår och allt som har sagts kan skrivas ut och läsas ordagrant. Vid intervjun behöver det inte föras anteckningar utan fullt fokus kan ligga på frågorna och på det deltagaren svarar (Trost, 2010). Enligt Trost (ibid.) finns det även några nackdelar, vilka är att det är tidskrävande att lyssna på inspelningarna och skriva ut allt eftersom man ofta behöver spola fram och tillbaka för att hinna med att skriva, samt att tonfall och pauser inte framkommer när allt har skrivits ut.

Innan deltagarna intervjuades fick de ögna igenom missivbrevet och samtycka till sitt deltagande i undersökningen. När de hade gett samtycke fick de besvara sju öppna frågor så att de kunde utveckla sina svar.

Under intervjutillfällena var det två personer som intervjuade förskollärarna, den ena ställde frågorna och den andra ”fyllde” i genom att ställa följdfrågor om hen tyckte att någon mer information behövdes. En förskollärare intervjuades i taget.

6.4. Bearbetning och analys av data

Datan bearbetades genom att ljudfilerna avlyssnades och deltagarnas svar transkriberades. Ett urval av det deltagarna svarade valdes ut och finns med i studiens resultat. Olika kategorier formades utifrån urvalet; *Uppfattningar om pedagogisk dokumentation*, *Barns delaktighet i lärportalen* och *Lärportalen jämfört med pärmar* då dessa uppfattades som relevanta för studiens syfte.

Efter att resultatet hade sammanställts utifrån kategorierna, analyserades materialet i anslutning till de teoretiska utgångspunkter som tidigare har presenterats, dvs. utifrån

sociokulturellt erfarenhetsperspektiv och utvecklingspedagogik. Anledningen till att resultatet analyserades med de teoretiska perspektiven, var att för få fram ett mer grundligt resultat där pedagogiska perspektiv och tankar fick sättas i förhållande till det som framkom från intervjuerna.

6.5. Tillförlitlighet

Det finns en del krav inför att använda sig av genomförandet så att det blir en hög *validitet* och *reliabilitet*. Om en studie har hög validitet betyder det att man har undersökt just det som man från början har avsett att undersöka (Bjereld, Demker & Hinnfors, 2009). Hur pass stämmer det som undersöks överens med studiens syfte? För att få det som har undersökts att stämma överens med syftet, har det hela tiden funnits en översikt över det formulerade syftet och resultatet, analysen och diskussionen. Syftet har till exempel behövt skrivas om efter att resultatet transkriberades, vilket har lett till att validiteten ökat. Bjereld, Demker och Hinnfors (2009) menar att en kvantitativ studie har en hög reliabilitet om en annan forskare som utför studien på samma sätt, själva genomförandet via ”mätinstrument”, får ett snarlikt resultat (ibid.). Reliabiliteten kan därför i relation till kvalitativ metod tolkas som att genomförandet ska beskrivas tydligt och att metoden ska ske objektivt och att även tolkningen av resultatet ska vara ytterst objektiv.

Kraven inför den här studiens genomförande torde vara att inför den kvalitativa metoden förbereda vilka frågor som ska ställas samt att ha tänkt över utförligt hur konversationen i intervjun ska föras. Enligt Denscombe (2009) är samtal i intervjuer inga ”vanliga” konversationer utan de är mer än så; de omfattar hypoteser, teorier eller kunskaper om det aktuella problemområdet. Det som också är viktigt att tänka på är att som forskare förhålla sig objektivt, att vara neutral inför det kommande resultatet så att risken för snedvridning minskar (ibid.).

6.6. Etiska ställningstaganden

Vetenskapsrådet (2002) presenterar olika etiska krav inför en studie; *informationskravet*, *samttyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Informationskravet innebär att deltagare i en studie ska få information om studien och att de har rätt att avbryta sin medverkan när som helst. För att uppfylla detta krav fick deltagarna i studien ta del av ett missivbrev där all väsentlig information fanns rörande alla krav som Vetenskapsrådet

(ibid.) redogör för. Deltagarna fick bland annat information om att intervjuerna skulle ljudinspelas och att ljudfilerna skulle raderas efter transkribering.

Samtyckeskravet handlar om att forskaren ska inhämta deltagarnas samtycke till studien, att deltagarna har rätt att bestämma på vilket sätt de vill delta och att forskaren inte får pressa fram svar från deltagarna. Deltagare och forskaren ska helst inte ha någon relation (Vetenskapsrådet, 2002). I studien fick deltagarna muntligt ge samtycke till att delta efter att de hade läst missivbrevet. Vid intervjuerna ställdes öppna frågor. Deltagarna fick tala fritt, utan att de blev pressade att svara på ett visst sätt.

Konfidentialitetskravet betyder att deltagarna ska erbjudas anonymitetsskydd och att tystnadsplikt råder. Deltagarna ska inte gå att känna igen när utomstående läsare tar del av studien (ibid.). Deltagarna i studien blev därför helt anonymiserade och icke-identifierbara genom att de i resultatet fick andra namn; Nicole, Vanessa, Mira, Tove, Olivia och Louise. Förskolorna förskollärarna arbetar på nämns inte och inte heller orterna där förskolorna ligger. En förskola kan avslöjas om namn på orter och förskolor nämns, men också om olika kännetecken såsom förskolans pedagogiska profil framförs (Löfdahl, Hjalmarsson & Franzén, 2014).

Slutligen beskrivs nyttjandekravet, vilket handlar om att studiens information som har samlats in inte brukas i ett annat syfte (Vetenskapsrådet, 2002). All information från intervjuerna i studien har endast använts i arbetet med det examensarbete som har utformats under den sjunde och sista terminen på förskolläraryrket.

7. Resultat

De sex förskollärarna som deltog i de individuella intervjuerna fick frågor som handlade om deras uppfattningar om pedagogisk dokumentation i relation till lärportalen, samt frågor som behandlade det som, i den här studien, betraktas vara en förutsättning för pedagogisk dokumentation i relation till barnen dvs. att de görs delaktiga i den. För att barnen ska kunna vara delaktiga torde de behöva ha kännedom om och tillgänglighet till lärportalen. Förskollärarna fick även jämföra lärportalen med tidigare dokumentationsformer.

Olika teman har identifierats i resultatet; *Uppfattningar om pedagogisk dokumentation*, *Barns delaktighet i lärportalen* och *Lärportalen jämfört med pärmar*.

7.1. Uppfattningar om pedagogisk dokumentation

Nicole menade att pedagogisk dokumentation handlar om att dokumentationen ska vara till för barnen och att de ska bli involverade. Det ska också vara för föräldrarna, men framförallt för barnen. Enligt Vanessa och Mira behövdes det en reflektion över dokumentationen för att den ska kunna bli pedagogisk. Mira påtalade också att även pedagogerna behöver reflektera över dokumentationen och således utveckla sitt arbete.

Det behöver reflekteras över, för att det ska hända någonting, för att det ska bli en pedagogisk dokumentation, känner jag. Och det upplevde ju vi att vi saknade [...] det är allt annat än ett fotoalbum, det är den diskussionen jag har tillsammans med barnet om vi gör någonting, den är den reflektionen jag gör med barnet, det är den reflektionen jag gör tillsammans med mina kollegor, det som hjälper barnet framåt, det som utvecklar barnet framåt, det är pedagogisk dokumentation för mig.
(Intervju, Vanessa, 2016-09-12)

Enligt Tove handlade pedagogisk dokumentation om att göra alla inblandade parter; barn, personal och föräldrar involverade i dokumentationen.

Pedagogisk dokumentation för Olivia innebar att man har tankar med dokumentationen, vad den ska leda till. Hon hävdade också att pedagogisk dokumentation handlar om att göra barnen medvetna om sitt lärande genom dokumentationen.

Louise pratade om att barnet ska vara delaktig i dokumentationen om den ska kunna bli pedagogisk.

[...] det är när barnet är delaktigt [...] kan förklara lite och berätta lite vad den ser och vad som händer, till exempel att ladda upp en video på lärloggen [...] att man kan sitta tillsammans och skriva tillsammans, inte att jag sitter och skriver själv att det här hände, det här lärde han/hon sig [...] så när de har fått säga sitt och fått säga vad de har lärt sig, då tycker jag att det blir en pedagogisk dokumentation.
(Intervju, Louise, 2016-09-14)

7.2. Barns delaktighet i lärportalen

Nicole och Vanessa ställde sig båda frågan; för vem gör vi dokumentationen, är den för barnen, föräldrarna eller pedagogerna? Merparten av deltagarna upplevde att dokumentationen i lärportalen inte är speciellt tillgänglig för barnen. Detta var dock något som de vill utveckla.

Jag skulle tycka det var fantastiskt om barnen hade möjlighet att gå in på paddan, gå in på varandras portfolios och titta och bli inspirerade.
(Intervju, Vanessa, 2016-09-12)

Hon menade också att det är pedagogernas jobb att göra lärportalen tillgänglig för barnen.

Nicole hävdade att många barn redan har lärplattor hemma och därför använde de sig inte av den så mycket på förskolan, utan de ville erbjuda andra saker och vara ett komplement till hemmet.

Mira nämnde att dokumentationen kanske inte är så tillgänglig för de yngre barnen. Hon menade att det är mer pedagogerna som styr när det gäller att visa barnen dokumentationen som finns på lärportalen. Hon menade att de endast tar fram dokumentationen när barnen frågar om det, annars är den alltid undanlagd. Vanessa menade även hon att det är pedagogerna som tar initiativet till att öppna upp datorn och visa dokumentationen.

Mira berättade att det kan vara svårt för de små barnen att motoriskt hålla i en lärplatta. Olivia, som också arbetar med de mindre barnen, tyckte att dokumentationen via lärportalen är mer för de äldre barnen. Hon sa, precis som Mira, att det är mer pedagogerna som styr när dokumentationsverktyget ska visas. Olivia hävdade att lärportalen är mer för pedagogerna, än för barnen. Tove berättade att hon och hennes kollegor kan följa en utveckling och process och att de får dokumenterat hur och på vilket sätt de arbetar och kan utifrån det utvärdera.

Just nu så jobbar vi mycket att tänka att det ska vara ett verktyg för oss pedagoger, det ska vara framåtsiktande, analys och hela den bilden och det ska vara ett verktyg, alltså vårt verktyg, som föräldrarna sen får insyn i.
(Intervju, Olivia, 2016-09-14)

Tove pratade också om nackdelen med lärportalen och små barn angående egna värderingar.

[...] att vi tror att barnen upplever på ett visst sätt och det får man vara försiktig med att man inte själv lägger värderingar.
(Intervju, Tove, 2016-09-12)

Tove berättade att hon först och främst ser det digitala som ett verktyg att dokumentera en process. Hon menade att man inte behöver fotografera barnet, utan det de gör istället.

Louise tyckte att dokumentationen i lärportalen är hyfsat tillgänglig för barnen. Hon menade att barnen får ta del av dokumentationen när de vuxna dokumenterar eftersom barnen brukar sitta bredvid och se bilderna som läggs upp samt orden som skrivs under bilderna.

När Vanessa och Nicole fick frågan om barnen själva fotograferade och dokumenterade svarade de att de inte hade kommit så långt än att barnen själva får använda paddan och fotografera med den. Vanessa sa att barnen säger till de vuxna när de vill att något ska fotograferas och läggas upp på lärportalen.

Mira som jobbar med yngre barn uttryckte att hon upplever att barnen blir delaktiga i dokumentationen när de vuxna tar ett foto och sedan visar det för barnen.

De kan inte bli så mycket mer delaktiga när de små inte har det verbala språket.
(Intervju, Mira, 2016-09-12)

Enligt Olivia visar pedagogerna materialet som finns dokumenterat för barnen på förskolan där hon arbetar. De visar dock dokumentationen på ett annat sätt. En projektor används där det visas bilder, bildspel och filmer. De kan, med hjälp av dokumentationen i projektorn, föra en diskussion tillsammans med barnen om vad de har gjort. Olivia berättade, precis som Mira, att det är lite annorlunda att arbeta med de yngsta barnen då de inte har det verbala språket. Hon menade att det blir enklare att göra de äldre barnen delaktiga. Hon berättade att hon hade arbetat med äldre barn tidigare och att de då tillsammans hade suttit och skrivit under en dokumenterad bild i lärportalen.

Nicole berättade att hon upplever att barnen är medvetna om att pedagogerna lägger upp saker i lärportalen och att barnen, precis som på Vanessas förskola, brukar säga till när de vill att något visst skulle dokumenteras och ses av föräldrarna. Nicole talade om att barnen är väldigt nyfikna på vad det är pedagogerna tar foto på, men också att föräldrarna har ett visst ansvar för att barnen ska få större kännedom om vad lärportalen är för verktyg, så att barnen förstår att det är någonting som förmedlas mellan förskolan och hemmet. Louise påpekade även hon att föräldrarna har ett visst ansvar att visa dokumentationsverktyget. Nicole berättade att pedagogerna inte aktivt talar om för barnen vad lärportalen är för något men att de förklarar om det skulle dyka upp frågor. Vanessa menade att man måste komma ihåg att berätta för barnen vad de gör och att barnen på så sätt får större kännedom om lärportalen.

Mira menade att de yngre barnen inte får så mycket kännedom om dokumentationen på lärportalen då de är för små för att veta vad det innebär, men att de gärna visar barnen fotografier som hade tagits. Tove tyckte också att det är svårt för de yngre barnen att få kännedom om lärportalen. Hon sa att barnen blir mer medvetna när de först är två till två och ett halvt år. Louise berättade också att hon inte tror att barnen vet vad lärportalen är för något, men att de troligtvis vet vad en lärplatta är.

7.3. Lärportalen jämfört med pärmar

Nicole och Louise pratade båda om fördelen om att lärportalen blir väldigt tillgänglig för föräldrarna då den är webbaserad. Olivia berättade att hon väldigt lätt kan få kontakt med föräldrarna och ge information. Nicole sa att föräldrarna blir uppmanade att gå in och titta i lärportalen tillsammans med sina barn och att det är väldigt språkutvecklande för barnen att se på bilderna och återberätta vad de har gjort. Även Tove berättade att föräldrarna blir uppmanade att titta på dokumentationen med sina barn.

Nicole berättade att föräldrar hade frågat sina barn vad de hade gjort på förskolan och att de ibland hade svarat ”ingenting”. Hon sa då att det kan vara lättare för barnen när de får se en bild när de ska beskriva vad de har varit med om.

Olivia berättade att hon tycker att det är positivt att det finns funktioner i lärportalen som gör att det blir enkelt att sortera. Hon sa också att läroplanen finns i lärportalen.

[...] i och med att vi länkar till läroplanen så blir det ganska tydligt för föräldrarna [...] vad vi har kopplat till och varför vi gör detta [...] man behöver knappt skriva så mycket egentligen i och med att några få klick så har man fått med syfte med vad man gör.
(Intervju, Olivia, 2016-09-14)

Louise menade att fördelen med lärportalen är att man kan jobba hemifrån, att hon kan skriva till saker i efterhand vad gäller planering och dokumentation., samt att allt är samlat på ett ställe. Hon sa att det inte är lösa papper som ”flyter överallt”.

Nicole jämförde också hur det är att dokumentera i lärportalen till skillnad från att dokumentera med pärmar. Hon svarade att hon tycker att det är mycket lättare med datorer och telefoner, att det går fort. Hon sa också att det inte spelar någon roll var man befinner sig. När det gällde pärmar svarade hon att det var mycket mer jobb med att skriva ut. Hon formulerade sig om hur det är att dokumentera i lärportalen:

Nu är det bara att klicka med ett klick. Mycket enklare.
(Intervju, Nicole, 2016-09-12)

Även Vanessa menade att det är enkelt att dokumentera via lärportalen. Hon tyckte, precis som Nicole, att det går snabbt. Även Mira nämnde att arbetet med dokumentationen i lärportalen inte är så tidsödande. Vanessa sa också att läroplanen finns i lärportalen där hon kan plocka ut punkter som är relevanta för inlägget, precis som Olivia också lyfte. Vanessa upplevde att hon har mer tid till barnen.

Jag skulle kunna gå ifrån och göra en dokumentation här och nu, sedan är det upp till mig under min planeringstid att reflektera [...].
(Intervju, Vanessa, 2016-09-12)

Vanessa berättade att den tidigare dokumentationsformen var pärmar och hon tyckte, till skillnad från lärportalen, att den inte var lika tillgänglig för föräldrarna. Både Nicole och Louise menade också, som tidigare har nämnts, att lärportalen är tillgänglig för föräldrarna.

Vanessa menade att arbetet med pärmar tog väldigt mycket tid från planeringen och barngruppen. Hon uppmärksammade också miljön, att det är ”oacceptabelt” att skriva ut så mycket papper.

Vanessa pratade även om fördelarna med pärmar. Det hon tyckte var bra var att barnen själva kunde sitta med sina pärmar och bestämma själva vad de ville ha i dessa i form av teckningar och foton.

Jag kan sakna den känslan av att barnen själva kan sitta och bläddra i sin pärm för de är vana med det och det är det jag skulle vilja ha samma sak, fast i digital.
(Intervju, Vanessa, 2016-09-12)

Mira uttryckte att lärportalen inte är så pedagogisk, samt att den inte är så tillgänglig för barnen, men att de försöker komma med olika lösningar angående detta. Olivia sa även hon att hon inte tycker att dokumentationen är så tillgänglig för barnen och hon jämförde detta dokumentationsverktyg med pärmar.

[...] jämför med att man har en lärplatta som man kanske inte alltid har möjlighet att ta fram och barnen kanske inte kommer på det heller, när den ligger någonstans liksom, att typ oh, nu vill jag logga in och titta [...].
(Intervju, Olivia, 2016-09-14)

Mira menade också att pärmar var mer tillgängliga.

Men fördelarna med detta är ju att de var mer tillgängliga för barnen att kolla i än vad den digitala dokumentationen erbjuder [...] nackdelar med denna dokumentationsform är att det tog så mycket tid av oss pedagoger. Det blev mindre tid till att vara med barnen samt att det inte är bra för miljön då vi slösar en massa papper.
(Intervju, Mira, 2016-09-12)

Tove uttryckte sig så här om lärportalen jämfört med pärmar:

[...] fördelen är att det blir något fysiskt för barnen att hålla i, de tyckte att det var spännande att titta i sin pärm [...] de kunde själva gå säga till någon när de ville titta på den. Det blir det ju inte riktigt likadant med digitalt, det blir inte lika tillgängligt för barnen [...] Det var rätt svårt att få till tid, för att man ska gå in på en dator och skriva ut [...] så det var lite på det sättet tidskrävande på ett annat sätt, det här blir mer direkt.
(Intervju, Tove, 2016-09-12)

Det som Olivia betonade som en nackdel med lärportalen är att människor kan ha svårt för den tekniska biten och bli hämmade på grund av detta. Hon beskrev det som att tekniken kan strula.

Det Nicole lyfte som hon vill utveckla med lärportalen är att göra den mer pedagogisk och hur hon och hennes kollegor ska göra detta praktiskt. Hon uttryckte att det är bättre att göra få inlägg och göra dessa pedagogiska, än att göra många som bara är bilder. Hon berättade att om dokumentationen är för barnens skull så finns det bara vinningar, men hon upplevde att dokumentation inte alltid är pedagogisk i nuläget.

Det som Vanessa ville utveckla är att göra dokumentationen i lärportalen låst för redigering, vilket skulle innebära att barnen själva kan sitta och bläddra i sin dokumentation, precis som man tidigare kunde göra med pärmarna.

Louise ville att barnen ska bli mer delaktiga och få en större medvetenhet kring vad de använder och pratade också om barnen skulle kunna ha en egen inloggning till lärportalen.

8. Teoretisk analys

Resultatet kommer nedan att analyseras genom att de teoretiska utgångspunkter, som tidigare har presenterats, kopplas till det empiriska materialet. På det sättet kan resultatet synliggöras på ett mer ingående sätt. Även relevanta delar av studiens bakgrund, vid sidan av de teoretiska utgångspunkterna, kommer att kopplas till empirin.

8.1. Pedagogisk dokumentation ur förskollärarnas perspektiv

Begreppet pedagogisk dokumentation uppfattades på liknande sätt av förskollärarna. Vanessa och Mira menade att det behövs en reflektion över dokumentationen för att den ska kunna bli pedagogisk, vilket stämmer överens med hur Åberg och Lenz Taguchi (2005) förklarar begreppet. Mira påtalade även att det behövs en reflektion kollegor emellan för att de ska kunna utveckla sitt arbete och Nicole menade att även föräldrar ska bli involverade, men framförallt barnen. Enligt SOU (1997:157) ska reflektionerna möjliggöra ett synliggörande av viktiga delar i verksamheten för alla parter; barn, pedagoger och föräldrar, vilket Tove också påtalade. För henne handlade pedagogisk dokumentation om att alla inblandade parter ska bli involverade i dokumentationen.

8.1.1. Ur ett sociokulturellt perspektiv

Vanessa uttryckte att dokumentationen behöver reflekteras över för att det ska hända någonting. Hon menade att pedagogisk dokumentation är allt annat än ett fotoalbum och att det är diskussionen och reflektionerna tillsammans med barnen och kollegorna som hjälper barnet framåt i sin utveckling. Dessa reflektioner kan uppfattas som de mänskliga samspel som Vygotskij menade utgör grunden för människors utveckling och lärande (Strandberg, 2006). Enligt Vygotskij kan vuxna hjälpa barn i deras utveckling genom att det sker ett samspel mellan dem där språket fungerar som ett viktigt redskap (Sträng & Persson, 2003). En betydelsefull grund för att barnen ska utveckla medvetenhet om och få kontroll över sin egen kunskap är att deras spontana uttryck kommer i kontakt med vuxnas vetenskapliga begrepp (Bråten et al, 1998). Detta kan även liknas vid ”den närmaste utvecklingszonen” som Vygotskij myntade, vilken innebär att det barnet klarar med hjälp av en vuxen eller ett annat barn, kan barnet klara av senare själv (ibid.). Reflektionerna över dokumentationen mellan barn och vuxna torde, utifrån ”den närmaste utvecklingszonen”, skapa möjligheten för barnen att utmanas och utvecklas vidare utifrån

deras redan vunna kunskaper. Även Bjervås (2011) uttrycker något liknande gällande pedagogisk dokumentation, dvs. att barnen via den, får hjälp att använda den kunskap de har, samtidigt som möjligheten att överskrida den finns.

8.1.2. Ur ett utvecklingspedagogiskt perspektiv

Pedagogisk dokumentation för Olivia handlade bland annat om att barnen ska bli medvetna om sitt lärande genom dokumentationen. Detta kan ses i förhållande till utvecklingspedagogiken där det finns olika strategier för att synliggöra lärandet för barnen. En strategi är att synliggöra lärandet genom reflektion och metarefleksion över det som har dokumenterats tillsammans med barn och kollegor. En annan strategi i utvecklingspedagogiken är att barn ska få reflektera tillsammans på olika sätt att lära synliggörs i barngruppen (Doverborg, Pramling & Pramling Samuelsson, 2013). Frågan är om barnen får möjlighet att bli medvetna om sitt eget lärande. Förutsättningen för detta borde ju vara att barnen får ta del av och vara delaktiga i dokumentationen. Lärportalen verkar, enligt resultatet, inte vara särskilt tillgänglig för barnen. Den pedagogiska dokumentationen har därför en tendens att utebli i arbetet med lärportalen.

8.2. Önskan om barns delaktighet

När det handlar om tillgängligheten till lärportalen för barnen uttrycktes det en önskan att den skulle bli det. Några olika utvecklingsmöjligheter framfördes av förskollärarna, vilka nämns nedan.

8.2.1. Ur ett utvecklingspedagogiskt perspektiv

Vanessa talade om möjligheten att göra lärportalen låst för redigering så att barnen kan sitta tillsammans och titta på dokumentationen. Möjligheten för barnen att sitta tillsammans och reflektera kan anslutas till en av de strategier som finns inom utvecklingspedagogiken, nämligen att olika sätt att lära synliggörs i barngruppen genom att barnen får reflektera tillsammans (Doverborg, Pramling & Pramling Samuelsson, 2013). Om lärportalen skulle bli låst för redigering skulle detta troligen göra barnen mer delaktiga och möjligheten att barn får lära av andra barn skulle finnas. Om barnen får reflektera tillsammans och se andra sätt att lära torde detta leda till pedagogisk dokumentation.

8.2.2. Ur ett sociokulturellt perspektiv

Enligt Vygotskij är det samspelet mellan människor som gör att man utvecklar färdigheter, förståelse och kunskap (Sträng & Persson, 2003). Avseende barns delaktighet verkade det inte som att barnen får dokumentera själva. De säger dock till sina pedagoger när de vill att något ska dokumenteras.

Mediering innebär att det existerar artefakter, verktyg och tecken, mellan individen och miljön. Verktygen används när man ska göra något och tecken används vid tänkandet. IKT kan kopplas till Vygotskijs teorier rörande artefakter (Strandberg, 2006). Lärportalen kan betraktas som ett verktyg innehållande tecken. Strandberg (ibid.) menar att alla artefakter ska användas vid lärande och därmed bör också lärportalen nyttjas. Louise uttryckte att lärportalen är ”hyfsat” tillgänglig för barnen då hon ansåg att de blir delaktiga när de får sitta bredvid pedagoger som dokumenterar i lärportalen. Detta skulle kunna tolkas som delaktighet, men en passiv sådan. Barnen skulle nog bli medvetna om sitt eget lärande när delaktigheten istället är aktiv. IKT ska göra det möjligt för barnen att *göra* innan de *tänker* och detta anses vara en strategi i lärandet som barn behärskar väl (Strandberg, 2006). Om lärportalen skulle ha varit låst för redigering skulle barnen förmodligen bemästra verktyget och det skulle ske ett lärande, då kommunikations- och teckenanvändning bidrar till detta (ibid.).

8.3. Jämförelse mellan lärportaler och pärmar

Lärportalen och pärmar jämfördes som dokumentationsformer. Arbetet med pärmar upplevdes som tidskrävande då papper skulle skrivas ut och detta framfördes också som dåligt för miljön. Kalliala och Pramling Samuelsson (2014) menar att det kan vara tidskrävande att dokumentera, trots digitala hjälpmedel som finns. De frågar sig vad som eventuellt försummas när förskollärarna ägnar tid åt dokumentationen. Resultatet visar dock att lärportalens funktioner gör att det går lätt och snabbt att dokumentera och att mer tid för barngruppen kan frigöras. Vanessa menade att dokumentationen i pärmar tog mycket tid från planeringen och barngruppen, men att hon för närvarande hade mer tid för barnen när hon dokumenterade i lärportalen.

En fördel som också uppmärksammades var att dokumentationen i lärportalen är mer tillgänglig för föräldrarna då den är webbaserad. Föräldrarna kan logga in i lärportalen när de vill och ta del av dokumentationen. Pärmar var inte lika tillgängliga för föräldrarna då de upplevdes som mer bundna till förskolan. Det lyfts i litteraturen att genom att

bloggar bland annat används blir dokumentationen mer synlig idag för föräldrar och allmänheten (SOU, 1997:157). Lärportalen, samt andra webbaserade verktyg såsom bloggar, lär därmed bidra till synliggörandet av dokumentationen för föräldrarna.

Tolkningen av resultatet angående pärmar och lärportalen är att det verkar som att pedagogerna anser att pärmarna var mer pedagogiska då barnen lättade kunde ta del av dem när de ville. De kunde tillsammans sitta och titta på och reflektera över dokumentationen och därmed sker det ju pedagogisk dokumentation. En tanke är också om lärportalen har skapats för att göra barn delaktiga, eller om den är huvudsakligen gjord för vuxna. Dock verkar det som att pedagogerna har en önskan om att lärportalen blir mer tillgänglig för barnen.

9. Diskussion

Det empiriska materialet i den här studien har tolkats, analyserats och kopplats till litteratur för att kunna besvara de tre frågeställningar som har formulerats i syftet. Slutligen kommer eventuella framtida studier, som anses vara nödvändiga för utökningen av den här sortens forskning, att föreslås.

9.1. Dokumentationen behöver reflekteras över

Den första frågeställningen: *Vad innebär pedagogisk dokumentation för förskollärarna?* besvaras och diskuteras först och sedan kommer de två andra frågeställningarna också att ges svar på.

I Buldus studie (2010) uppfattades den pedagogiska dokumentationen som ett hjälpmedel i undervisningen. Den var självreflekterande för förskollärarna, skapade en professionell gemenskap och bidrog till föräldrarnas delaktighet. Förskollärarnas svar i Buldus studie (ibid.) var något lika svaren i denna studie. Det menades nämligen att dokumentationen behöver reflekteras över, att barnen ska göras delaktiga samt att alla parter ska vara involverade i dokumentationen dvs. barn, pedagoger och föräldrar. I studien som genomfördes av Buldu (2010) framkom det att föräldrarna ansåg att den pedagogiska dokumentationen hade lett till en ökad dialog med barnen och pedagogerna på förskolan. De menade att de nu kunde få förståelse för vad barnen lär sig och upplever i förskolan. Detta var inte något som framfördes i den här studien, men lärportalen torde möjliggöra att föräldrarna blir mer involverade eftersom de kan logga in i lärportalen och ta del av dokumentationen när de önskar.

Förskollärarnas uppfattningar om pedagogisk dokumentation tycks inte riktigt stämma överens med *hur* lärportalen faktiskt används. Resultatet indikerar att den pedagogiska dokumentationen, med barnen, uteblir i arbetet med lärportalen. Däremot verkar det som att den pedagogiska dokumentationen sker på andra sätt. Det framkom exempelvis att pedagogerna använder sig av en projektor och visar upp dokumentationen via den, och att det förs en diskussion tillsammans med barnen utifrån det som visas. Lärportalen tycks dock vara ett dokumentationsverktyg som underlättar dokumentationsarbetet för pedagogerna och som är tillgängligt för föräldrarna.

I Alvestad och Sheridans studie (2014) framkom det att det upplevdes som en svårighet att dokumentationen hade olika syften, det vill säga, att ge information till olika

relevanta parter, att vara ett verktyg för att följa barnens utveckling och lärande samt att fungera som ett underlag för pedagogerna att reflektera över för utvecklingen av arbetssättet. Detta verkade dock inte upplevas som en svårighet i föreliggande resultat. Lärportalen verkar vara ett verktyg som gör det lättare för pedagoger att informera, dokumentera och engagera, i alla fall sig själva och föräldrarna. Det verkar emellertid vara svårare att involvera barnen.

9.2. Dokumentationen i lärportalen – för vem?

Den andra frågeställningen löd: *Hur upplever förskollärarna hur barnen får kännedom om och tillgänglighet till lärportalen?* Resultatet visar att dokumentationen via lärportalen inte är särskilt tillgänglig för barnen. Det verkar som att lärportalen är mer för pedagogerna och föräldrarna. Det nämns dock att den kan vara något för de äldre barnen. Det framgick även i forskningen att dokumentationen mest är för pedagogerna och föräldrarna (Lindgren, 2012; Lenz Taguchi, 2013). I Lindgrens (2012) studie kom deltagarna, som var förskollärare, fram till att dokumentationens funktioner är att observera barnen och deras aktiviteter, mer än att föra en dialog om den. Lindgren (ibid.) menar att barn bör få information om dokumentationen och bli involverade i den. I resultatet framkom det att när det gäller de yngre barnen kan det vara svårt att dokumentationen blir tillgänglig för dem då de kanske inte verbalt kan be att få titta på den. Det lyfts också att det kan vara svårt för mindre barn att hålla i en lärplatta motoriskt. Det finns olika faktorer varför dokumentationen inte är så tillgänglig enligt resultatet. En faktor är att lärplattan inte används så mycket på förskolan då barnen anses vara aktiva med den typen av digitalt verktyg hemma. En annan faktor är att det är pedagogerna som tar fram lärplattan när dokumentationen ska visas och att den annars kan vara undangömd. En tredje faktor är att vissa pedagoger kan ha svårt för det tekniska och på grund av det blir hämmade i arbetet med dokumentationen. För att minska risken att pedagoger blir hämmade i arbetet med lärportalen skulle det möjligen vara bra med mer kompetensutveckling inom området. Det skulle också kunna finnas mer utbildning som handlar om att göra barnen involverade och delaktiga i lärportalen.

Tillgängligheten till lärportalen sågs som hög för föräldrarna då den är webbaserad. I resultatet framgick det att föräldrarna anses ha ett visst ansvar att visa dokumentationen i lärportalen för sina barn och de uppmanas att göra detta. Hemmavid kan därmed pedagogisk dokumentation äga rum då föräldrarna möjligen pratar om bilderna

tillsammans med barnen. Vissa föräldrar gör möjligtvis detta men pedagogerna kan inte ta det för givet. Det visade sig att pedagogerna inte aktivt berättar för barnen vad lärportalen innebär. De menade dock att de förklarar om barnen ställer frågor.

Det uttrycktes en svårighet kring de yngre barnen och deras kännedom om lärportalen. Det ansågs att de är för små för att veta vad det handlar om, men att pedagogerna gärna visar fotografier som har tagits. Pedagoger bör initiera fler samtal om lärportalen och låta barnen vara mer delaktiga i utformandet av dokumentationen i den. På så sätt får de förhoppningsvis mer kännedom om lärportalen och dess syfte. Detta var något som Vanessa påtalade. Hon menade att pedagogerna måste komma ihåg att berätta för barnen vad de gör för att barnen ska få mer kännedom om lärportalen. Om barnen känner till lärportalen torde detta innebära att de själva ber om att få titta på sin dokumentation i lärportalen. Ju mer medvetna barnen blir om lärportalen, desto fler frågor och tankar kan barnen eventuellt få om den.

9.3. Barns delaktighet i lärportalen

Den tredje frågeställningen löd: *I vilken utsträckning får barnen ta del av och vara delaktiga i förskollärarnas arbete med lärportalen, enligt förskollärarna?* I Waller och Bitous studie (2011) framkom det att dokumentationen automatiskt antogs generera delaktighet. De menade att om man bara dokumenterar och publicerar kan det huvudsakligen leda till att det är de vuxnas tolkningar av barnens perspektiv som synliggörs. Detta kan relateras till det som Louise menade, att barnen själva bör få sätta ord på sina upplevelser som tidigare har nämnts. Även Tove menade att man bör vara försiktig så att den vuxne inte riskerar att göra en egen värdering av barnens upplevelser. Om barnen själva får dokumentera och vara mer delaktiga i dokumentationen, torde dokumentationen utgå mer från barnens perspektiv, inte vuxnas i form av deras tolkningar av barnen. Lindgren (2012) menar att barn bör vara involverade och informerade i processen av dokumentationen, inte enbart bli betraktade och dokumenterade. En förskollärare i Lindgrens studie (ibid.) frågade sig hur det skulle bli om barnen själva fick dokumentera och menade att dokumentationen skulle bli annorlunda och mer intressant. Detta var dock något de inte lät barnen göra i nuläget. Det uttrycktes i resultatet av både Vanessa och Nicole att de inte hade kommit så långt än rörande att barnen själva skulle få dokumentera. Det kan antydvas som att det finns en önskan om att barnen någon gång ska få dokumentera mer själva i framtiden. Pedagoger bör möjligen våga låta barnen

dokumentera. Frågan är varför förskollärarna i studien inte har börjat med det än. Finns det en oro över att barnen dokumenterar själva? Det nämndes i resultatet att små barn kan ha svårt att hålla i lärplattan motoriskt. Här skulle pedagogerna eventuellt kunna hjälpa barnen att hålla i den. Delaktighet skulle också kunna ses som att barnen får bestämma vad som ska dokumenteras och att pedagogerna tar fotot och skriver, vilket det också talades om bland förskollärarna. En deltagare berättade att hon tycker att dokumentationen i lärportalen gör barnen delaktiga då de sitter bredvid när pedagogerna dokumenterar. Barnen får då ta del av bilder och de ord som skrivs under den gjorda dokumentationen. Det påtalades även om att det upplevdes som att barnen är medvetna om att pedagogerna lägger upp saker i lärportalen och att de är nyfikna på vad pedagogerna tar foto på samt att de ibland ber någon pedagog fotografera det de har gjort.

Förskollärarna menade att det är pedagogerna som tar initiativet att öppna upp datorn och visa dokumentationen för barnen så att de görs mer delaktiga. Det lyftes också att lärplattan kan vara undangömd och därmed blir ju också dokumentationen i lärportalen det. Detta kan ses som problematiskt då barn bör få inflytande i verksamheten samt vara delaktiga i dokumentationen som skapas. Barn ska få dokumentera och delge sina upplevelser i förskolan (Skolverket, 2016). En möjlig anledning till att lärplattan är undanlagd kan bero på att den inte ses som en ”leksaker” och att den är ömtålig. Den skulle kanske kunna vara i en hylla, otillgänglig för barnen, men att pedagogerna verkligen försöker se till så att barnen *vet* att dokumentationen i lärportalen finns och att de *får* titta i den när de frågar efter det. Angående de yngre barnen får pedagogerna ta initiativet till att ta fram lärportalen *aktivt* och försöka föra en dialog om dokumentationen. Waller och Bitou (2011) får i sin studie fram att vinsten med pedagogisk dokumentation är att man kan ge barnen makt och ge dem en ”röst” men de får inte en ”sann” makt genom att saker och ting bara fotograferas/filmas. Det är istället delandet av kunskap genom dokumentationen som bidrar till meningsskapande och lärande. Delandet av kunskap kan här ses i förhållande till de gemensamma reflektionerna som sker i den pedagogiska dokumentationen.

9.4. Potentiella utvecklingsmöjligheter

Den här studiens underliggande syfte handlade bland annat om att ta reda på *utvecklingsmöjligheter med lärportalen*. Det lyftes att förskollärarna hade diskuterat i verksamheten kring utvecklingsmöjligheter med lärportalen när det gäller

tillgängligheten till den för barnen. Det uttrycktes en önskan att bland annat göra lärportalen låst för redigering så att barnen tillsammans med pedagogerna eller med andra barn, själva kan sitta och titta på dokumentationen. Det framfördes också att barnen skulle kunna ha en egen inloggning till lärportalen samt att pedagogerna bör försöka göra få inlägg och göra dessa pedagogiska, än att göra många som bara är bilder. Det senare som nämndes kan förstås i förhållande till det som Alvestad och Sheridan (2013) kom fram till i sin studie, vilket är att det är viktigt att reflektera vilken typ av dokumentation som behövs för att lära sig om barns utveckling och lärande.

9.5. Pärmen – mer tillgänglig för barnen

Studien hade också som ändamål att *jämföra lärportalen med dokumentationsverktyget pärmar*. Angående lärportalen jämfört med pärmar, uttryckte förskollärarna att det fanns fördelar med pärmar. En av förskollärarna menade att tillgängligheten till dokumentationen för barnen var större när pärmar användes. Pärmar fanns i en hylla och barnen kunde ta del av sin dokumentation när de ville. Vanessa påtalade att barnen själva kunde sitta med sina pärmar och bestämma vad de ville ha i dessa i form av teckningar och foton. Hon uttryckte en saknad över att barnen inte på samma sätt kunde sitta själva och bläddra i sin pärm längre. Hon önskade att denna möjlighet skulle finnas, fast i en digital form. Hur skulle man kunna arbeta med lärportalen så att den blir mer pedagogisk tillsammans med barnen? Innan hade barnen varsin pärm, men det kanske hade varit svårt och dyrt om alla barn skulle ha en lärplatta där de kan ta del av sin dokumentation i lärportalen. Vanessas förslag om att göra lärportalen låst för redigering skulle kunna vara ett sätt att öka tillgängligheten till och delaktigheten i lärportalen.

Det upplevdes att arbetet med pärmar var tidskrävande då papper skulle skrivas ut. Kalliala och Pramling Samuelsson (2014) talar i sin studie om att det kan vara tidskrävande att dokumentera, trots digitala hjälpmedel som finns. Resultatet i den här studien visar dock att lärportalens funktioner gör att det går lätt och snabbt att dokumentera, vilket tillför mer tid för barngruppen. Förskollärarna som deltog i studien menade att dokumentationen med pärmar tog alldeles för mycket tid från planeringen och barngruppen. Förskollärarna uttryckte också att dokumentationen som finns på lärportalen är mer tillgänglig för föräldrarna då de kan ta del av dokumentationen när de

vill. Tillgängligheten till dokumentationen för föräldrarna upplevdes dock inte likadant med pärmarna, eftersom de uppfattades som mer bundna till förskolan.

9.6. Metoddiskussion

Undersökningen utfördes genom att intervjua förskollärare individuellt. Innan undersökningen fanns förutfattade meningar om hur resultatet skulle se ut i slutändan. De förutfattade meningarna var att lärportalen kanske inte skulle vara så pedagogisk. Lärplattan sågs som något som möjligen inte var särskilt tillgänglig för barnen, vilket gör att även lärportalen inte blir det. Även fast dessa uppfattningar fanns rådde en objektivitet under intervjutillfällena. Semistrukturerade individuella intervjuer användes och frågorna i dessa var öppna, inte ja/nej-frågor, och deltagarna fick därmed mer utrymme att tala om ämnet. Frågorna innehöll inte heller några värderande ord såsom bra/dåligt. Under intervjutillfällena var det två intervjuare där den ena ställde frågor och den andra ”fyllde” i med följdfrågor. Det upplevdes som positivt att vara två då båda ”backade upp” varandra om det uppfattades att någon information saknades.

Sex förskollärare intervjuades vilket kan ses som ett lågt antal deltagare. Syftet var dock att få en fördjupad förståelse från ett fåtal förskollärare. Det upplevdes också vara svårt att få tag på förskollärare som var intresserade av att delta. För att göra undersökningen mer tillförlitlig hade ändå fler förskollärare på fler förskolor kunnat delta. Det hade då blivit en större mängd data där möjligen fler slutsatser hade kunnat dras.

9.7. Framtida forskning

Den här studien har belyst pedagogisk dokumentation i relation till lärportaler. Det har inte hittats någon annan forskning som handlar om lärportaler så därför tycks efterfrågan på den sortens forskning vara stor. Det är relativt nytt med lärportaler och det borde kanske också finnas någon forskning som belyser vilken typ av funktioner pedagoger i förskolan skulle önska så att barnen kan bli mer delaktiga. Det finns även en etisk aspekt att undersöka beträffande lärportalen. Om den inte är tillgänglig, om barnen inte har kännedom om den och om de inte är delaktiga i den, får inte barnen någon insyn i saker som faktiskt berör dem. Enligt Barnkonventionen har alla barn rätt till ett privatliv. Alla frågor som rör ett barn har hen rätt att uttrycka sig om och få en insyn i, i relation till ålder och mognad (Unicef, 2009, punkt 16). Barns delaktighet och inflytande över dokumentationen bör finnas i arbetet med all dokumentation i förskolan. Deras

perspektiv, tankar och åsikter borde utgöra *grunden* för dokumentationen och det måste föras en dialog om den för att pedagogisk dokumentation ska kunna ske i syfte att synliggöra barns utveckling och lärande; för pedagogerna, föräldrarna och *framförallt* för barnen.

Referenser

Alvestad, T. & Sheridan, S. (2014). Preschool teacher's perspectives on planning and documentation in preschool. *Early Child Development and Care*. 3(185), 377-392. DOI: 10.1080/03004430.2014.929861.

Bjereld, U., Demker, M. & Hinnfors, J. (2009). *Varför vetenskap? Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen* (3 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.

Bjervås, L. (2011). *Samtal om barn och pedagogisk dokumentation som bedömningspraktik i förskolan – En diskursanalys*. Diss., Göteborgs Universitet.

Bråten, I. (red.), Dale, E L., Øzerk, K., Thurmann-Moe, A C., & Kopp, K. (1998). *Vygotskij och pedagogiken*. Lund: Studentlitteratur AB.

Buldu, M. (2010). Making learning visible in kindergarten classrooms: Pedagogical documentation as a formative assessment technique. *Teaching and Teacher Education*. 7(26), 1439-1449.

Carlsson Asplund, M. & Pramling Samuelsson, I. (2014). *Det lekande lärande barnet: I en utvecklingspedagogisk teori* (2 uppl.). Stockholm: Liber AB.

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna* (2 uppl.). Lund: Studentlitteratur AB.

Doverborg, Pramling & Pramling Samuelsson (2013). *Att undervisa i förskolan*. Stockholm: Liber AB.

Kalliala, M. & Pramling Samuelsson, I. (2014). Pedagogical documentation. *Early Years – An International Research Journal*. 2(34), 116-118. DOI: 10.1080/09575146.2014.906135

Lenz Taguchi, H. (2013). *Varför pedagogisk dokumentation? Verktyg för lärande och förändring i förskolan och skolan* (2 uppl.). Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Lindgren, A-L. (2012). Ethical Issues in Pedagogical Documentation: Representations of Children through Digital Technology. *Springer Science+Business Media Dordrecht*. 3(44), 327-340. DOI: 10.1007/s13158-012-0074-x.

Löfdahl, A., Hjalmarsson, M., Franzén, K. (2014). *Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber AB.

Skolverket (2016). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98/16*. Stockholm: Skolverket.

SOU (1997:157). *Att erövra omvärlden. Förslag till läroplan för förskolan. Slutbetänkande av barnomsorg och skolkommittén*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken – Bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts förlag.

Sträng, M. & Persson, S. (2003). *Små barns stigar i omvärlden: om lärande i sociokulturella samspel*. Lund: Studentlitteratur AB.

Stúkat, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Unicef (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer (4 uppl.)*. Lund: Studentlitteratur AB.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Waller, T. & Bitou, A. (2011). Research *with* children: three challenges for participatory research in early childhood. *European Early Childhood Education Research Journal*. 1(19), 5-20. DOI: 10.1080/1350293X.2011.548964.

Åberg, A. & Lenz Taguchi, H. (2005). *Lyssnandets pedagogik*. Stockholm: Liber AB.

Bilaga 1

Nedan finns intervjufrågorna som användes vid intervjuerna.

BARNNS TILLGÄNGLIGHET

Hur tillgänglig är, upplever du, dokumentationen i lärportalen för barnen?

BARNNS DELAKTIGHET

När/var/hur blir barnen delaktiga i dokumentationen i lärportalen?

BARNNS KÄNNEDOM

Hur får barnen kännedom om dokumentationen i lärportalen?

DIGITAL DOKUMENTATION

Hur skulle du beskriva fördelarna/nackdelarna med dokumentationen via lärportalen?

TIDIGARE DOKUMENTATION

Vad för dokumentationsform använde ni tidigare? Hur skulle du beskriva fördelarna/nackdelarna med den dokumentationsformen?

FÖRBÄTTRINGSMÖJLIGHETER

Vad hade kunnat bli bättre i arbetet med dokumentationen i lärportalen?

PEDAGOGISK DOKUMENTATION

Vad är pedagogisk dokumentation för dig?

Bilaga 2

Missivbrevet som deltagarna fick ta del av visas nedan.

MISSIVBREV

Vi heter Kaltrina och Ida och går sjunde terminen på förskolläraryrket vid Högskolan Kristianstad. Vi håller på att skriva vårt examensarbete som handlar om dokumentation av förskolebarn via lärportaler. Syftet med undersökningen till vår studie är att undersöka hur förskollärare utifrån ett barnperspektiv ser på barns delaktighet i dokumentationen av dem via lärportaler. Arbetet med studien kommer att pågå i ca två månader. Vår undersökning utgår från semistrukturerade intervjuer vilket innebär att vi kommer att ha öppna frågor. Vi kommer att spela in intervjuerna för att kunna lyssna på dem ett antal gånger för att kunna transkribera resultatet till examensarbetet. Intervjuerna kommer att vara individuella och pågå i ca 30 minuter. Det kommer att vara frivilligt att besvara frågorna och de deltagande kan avbryta/avsluta intervjun när de vill. Vi har valt att undersöka dokumentation av förskolebarn via lärportaler för att allt fler förskolor börjar komma igång med denna dokumentationsform. Vi vill få en större inblick i hur tillgängligt det är för barnen men också se vad det finns för för- och nackdelar, i jämförelse med andra dokumentationsformer. Intervjuerna, deltagarna, förskolorna och orterna förskolorna ligger i, kommer att vara anonyma. Studien kommer att behandlas konfidentiellt, vilket innebär att det inte ska gå att känna igen deltagarna i studien. Efter att studien är genomförd kommer vi att radera alla ljudfiler från intervjuerna i undersökningen. Vårt examensarbete kommer att skickas in till vår examinator på Högskolan Kristianstad. Arbetet kommer eventuellt att publiceras i DIVA man kan söka på arbetet om man vill ta del av resultatet.

Med vänlig hälsningar,

Kaltrina Ferizi och Ida Hellsten

För vidare kontakt:

Mail och telefon, Kaltrina: *****

Mail och telefon, Ida: *****